

ՍԵՐՆԴԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Աննա Մարկոսյան*

Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող արևմտահայ և արևելահայ հենքով հայրենակցական միություններում սերնդափոխության խնդիրն այսօր զարգացման տարբեր մակարդակներում է: Արևմտահայ հենքով հատվածում երիտասարդները համեմատաբար պասիվ են, քան արևելահայ հենքով հայրենակցություններում: Պատճառն ինչպես նյութական միջոցների խնդրի մեջ է, այնպես էլ բնակավայրի և հայրենիքի ընկալման առանձնահատկությունների, նաև երիտասարդ սերնդի միջավայրի փոփոխության: Իրենց հերթին երիտասարդների ներգրավման հարցում որոշակի դժվարություններ են ստեղծում առանձին հայրենակցություններում գործող ներքին սահմանափակումները:

Բանալի բաներ. հայրենակցական միություն, արևմտահայ հենքով հայրենակցական միություններ, արևելահայ հենքով հայրենակցական միություններ, սերնդափոխություն, երիտասարդություն:

Պատմական հիշողության, պատմամշակութային արժեքների փոխանցման, պատմության շարունակականության ապահովման տեսանկյունից այսօր մեծ դեր են խաղում ՀՀ տարածքում և դրանից դուրս գործող 100-ից ավելի հայրենակցական միությունները, որոնց գործունեությունը ՀՀ տարածքում կարգավորվում է 2001 թվականին ընդունված «Հասարակական կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքով:¹

Հաշվի առնելով հայրենակցությունների ձևավորման և պատմական զարգացման առանձնահատկությունները՝ պայմանականորեն կարող ենք առանձնացնել երկու տեսակ՝ արևմտահայ և արևելահայ հենքով ձևավորված հայրենակցական միություններ: Եթե առաջին՝ արևմտահայ հենքով հայրենակցական միությունների առաջացման պատճառը կապված է հայ ժողովրդի կյանքում տեղի ունեցած ճակատագրական պատմական իրադարձության՝ ցեղասպանության հետ, ապա երկրորդի՝ արևելա-

* ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի հայցորդ:

1 Հայաստանի Հանրապետության օրենք «Հասարակական կազմակերպությունների մասին». – ՀՀ պաշտոնական տեղեկագիր, N 42, 27.XII.2001:

հայի դեպքում, նորից պատմական իրադարձություններն են, բայց արդեն անկախ պետականության շրջանակներում: Այդ իսկ պատճառով առաջինի դեպքում ավելի վառ արտահայտվում է էթնոմշակութային գործոնը, իսկ երկրորդի դեպքում նկատելի է նաև քաղաքական միավածություն²:

Հոդվածում քննարկվում են այս երկու տեսակի հայրենակցական միությունների սերնդափոխության հարցում առկա խնդիրները, մասնավորապես արդյո՞ք երկու հատվածներում նույն ձևով է ընթանում այդ գործընթացը, ո՞րն է երիտասարդների մասնակցության մոտիվացիան, ինչու՞ արևելահայ հենքով մի շարք կազմակերպություններում երիտասարդությունն ավելի ակտիվ է, սերնդափոխության բացակայությունը ներէթնիկ խմբերի մակարդակով ինքնության, լեզվական, հոգևոր, նյութական և սոցիոմշակութային արժեքների պահպանման տեսանկյունից ինչ խնդիրներ կարող է առաջացնել³:

Ըստ էության, սերնդափոխության խնդիրն այսօր ավելի շատ վերաբերում է արևմտահայ հենքով հայրենակցություններին, քանի որ սերնդեսերունդ այդ հայրենակցությունների թիվը պակասում է, ինչը չենք կարող փաստել արևելահայ հենքով հայրենակցությունների պարագայում: Մինչդեռ արխիվային նյութերի վերլուծությունից պարզվում է, որ դեռևս 20-րդ դարի առաջին կեսին, պայմանավորված ինքնության, արմատների հիշողության զարթոնքով արևմտահայ հենքով հայրենակցական միությունների շրջանում երիտասարդությունն ունեցել է ակտիվ դերակատարություն. «...Այս բոլորը նկատի առնելով, մոռցած ամեն ինչ, ու Մարաշցիները ի մի համախմբած, սրբազան ու ազգօգուտ գործի կը լծուինք, երիտասարդ ուժերով»⁴, «...Հին անդամներէն գատ, մէկ շաբթուան մէջ, միութեանս շարքերը մտան 200 ավելի անդամներ, ամէնքն ալ երիտասարդ, ամէնուն աչքերուն մէջ ալ հայրենասիրական կրակը վառ: Սակայն այս թիվը բարեբախտաբար վերջնական չէ»⁵: Պատահել է, որ տարբեր

2 Մարկոսյան Ա., Հայրենակցական միությունների պատմական զարգացման առանձնահատկությունները Հայաստանում. – ՀՀ սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման հիմնախնդիրները: Գիտական հոդվածների ժողովածու-1 (22), Երևան, 2015, էջ 298:

3 Այս իրողությունն ավելի մանրամասն ուսումնասիրելու նպատակով 2014–15 թթ. խորացված հարցազրույցներ են անցկացվել Վասպուրական, Զեյթուն, Կարին, Մուսալեռ, Այնթափ, Համշեն հայրենակցական միությունների ղեկավարների շրջանում: Հարցազրույցների գրառումները «Փորձագետների շրջանում իրականացված հարցազրույցի արդյունքներ» վերտառությամբ պահպանվում են Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի էթնոսոցիոլոգիայի բաժնի արխիվում:

4 Նոր Մարաշ հայրենակցական վերաշինաց միություն, Նյու-Յորք, 1946, էջ 101:

5 Նույն տեղում, էջ 130:

սերունդների ներկայացուցիչների միջև եղել են խիստ տարաձայնություններ և վիճաբանությունը հասել է ընդհուպ մինչև դատարան: Օրինակ, «Նոր Մալաթիա» պարբերաթերթում «Թե ինչու դատ բացինք Նոր Մալաթիոյ երիտասարդաց միութեան դեմ»⁶ խորագրով մի առանձին հոդված է գետնելված, որտեղ մանրամասնորեն քննարկվում են վիճահարույց թեմայի պատճառները, դատական գործընթացը և այլն: Սակայն այստեղ կարևորում ենք այն փաստը, որ երիտասարդներն այնքան կշիռ ունեին, այնքան ինքնահաստատված էին հայրենակցության շրջանակներում, որ նրանց դեմ հարկ եղած դեպքում հասարակ «զենքերով» դուրս չէին գալիս: Իրականում երիտասարդությունն այնքան ներգրավված է եղել հայրենակցական դաշտում, որ միաժամանակ մի քանի երիտասարդական մասնաճյուղեր են գործել տարբեր երկրներում. «Վարազ և Վանիկ Մասնաճիւղերու մասին տեղեկութիւններ առած էինք մեր պարբերաթերթեն: Լավ պիտի ըլլար, եթէ մեր սաներն ու սանուիիները ունենային երկու երիտասարդ մասնաճիւղերու հասցէն, որպէսզի անոնց հետ յարաբերութեան մտնէին մտերմօրէն տալով անհրաժեշտ տեղեկութիւնները՝ իրենց առօրեայէն, մտածումներէն և ապրումներէն»⁷, «Խմբագրութիւնը իր հրապարակային անխառն շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Ֆրէզնոյի Համա-Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան մասնաճիւղին եւ Դիտրոյթի Համա-Վասպուրականի Երիտասարդաց Միութեան, այն հոգատար եւ ջերմագին վերաբերմունքի համար, որ ունեցան Խմբագրութեան նկատմամբ»⁸: Համեմատության համար նշենք, որ այդ հարցում այսօր իրականությունն այլ է: Արևմտահայ հենքով հայրենակցությունների ղեկավարները ցավով նշում են, որ ներկայում երիտասարդները մոտիվացված չեն, հայրենակցության ոգին մարել է, և երիտասարդներին ներգրավելու համար առաջին հերթին անհրաժեշտ են նաև նյութական միջոցներ: Ներկայացնենք մի քանի կարծիքներ, հնչած մեր գրառած հարցազրույցներում. «Մենք միասին ենք արել, երիտասարդության հետ միասին, ինչ որ արել ենք: Այդպես առանձին թև չի եղել: Հիմա երիտասարդներ չկան: Գալիս են, մասնակցում են ինչ-որ բաների, բայց չեն անդամակցում: Ասում են՝ «դրանից ինչ օգուտ»: Մարդիկ մտածում են մի շահ ունենալու մասին»⁹, «Հիմա չունենք երիտասարդական թև: Այն ժամանակ ունեինք: Պարզ

6 Նոր Մալաթիա եռամսյա պարբերաթերթ, Նյու-Յորք, 1946, N 3, էջ 51-54:

7 Վարազ պարբերաթերթ, 1960, թիվ 29, էջ 60:

8 Վարազ պարբերաթերթ, 1980, թիվ 95, էջ 6:

9 Հարցազրույցը «Զեյթուն» հայրենակցական միության նախագահ Ե. Մինասյանի հետ իրականացվել է 1/21/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 4, էջ 2:

ասած, նյութական միջոցն է կարևոր»¹⁰, «Հայրենակցությունը այն բանն է, որ մարդու սրտից պետք է գա: Մեր ժամանակ ուրիշ էր կյանքը, հետո ես իմ հոր արցունքներն եմ հիշում, որ Էրզրումի մասին երգում էր ու աչքերից թափվում էր, դրա համար ես որոշեցի շարունակել»¹¹: Հետազոտությունից պարզվեց, որ այսօր արևմտահայ հենքով մի շարք հայրենակցական միություններ չունեն իրենց երիտասարդական կառույցները և դրանց հիմնականում անդամակցում են տարեցները: Երիտասարդական թև ունեն միայն մի քանի հայրենակցություններ: Օրինակ, «Մուսալեո» հայրենակցական միությունը ձևավորել է այն կորիզը, որը պետք է փոխարինի նախորդ սերնդին: «Լիբանանի Այնճարից եկած երիտասարդներ ունենք, որոնք կուսակցականացված են, բայց ակտիվ են, ինձ համար դա է կարևոր: Իրենք ցանկություն հայտնեցին երիտասարդական թև հիմնել: Մենք համաձայնվեցինք...»¹²: Այնպես որ, այսօր արևմտահայ հենքով հայրենակցությունների շարքում այդ խնդիրը լուծված կարելի է համարել մուսալեոցիների շրջանում: Դա պայմանավորված է ինչպես անցյալում ունեցած (գուցե մինչև հիմա պահպանված) իշխանական հովանավորությամբ՝ հանձնիս ՀՀ առաջին նախագահի և նրա եղբոր, որոնք ծագումով մուսալեոցիներ են, այնպես էլ նրանց ինքնությանը վերաբերող տոների, լեզվի, մշակույթի պահպանման առանձնահատկություններով:

Ինչ վերաբերում է արևելահայ հենքով հայրենակցություններին՝ Նիզ-Ապարան, Արցախ, Ջավախք, Լոռվա Ձոր, Լոռեցիների միություն և այլն, ապա այստեղ դիտարկվում է դրանց անդամակցելու հարցում երիտասարդության ակտիվություն: Այդ կազմակերպությունների կայքէջերի բովանդակային վերլուծությունից պարզվեց, որ երիտասարդները շատ ակտիվ մասնակցում են իրենց միությունների ծրագրերին և իրենց կարծիքն են հրապարակում որոշ հարցերի շուրջ: Այսպես, «Նիզ-Ապարան» հայրենակցական բարեգործական հասարակական կազմակերպության մամլո ծառայությունը տեղեկացնում է. «Կազմակերպությունն առավել ուշադրություն է դարձնում երիտասարդների, մասնավորապես ուսանողների հետ տարվող աշխատանքներին: 2012թ. հուլիսին Աշտարակ քաղա-

10 Հարցազրույցը «Համշեն» հայրենակցական միության փոխնախագահ Ս. Վարդանյանի հետ իրականացվել է 12/10/14թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 3, էջ 4:

11 Հարցազրույցն «Էրզրում» հայրենակցական միության նախագահ Վ. Մինասյանի հետ իրականացվել է 2/16/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 6, էջ 2:

12 Հարցազրույցը «Մուսալեո» հայրենակցական միության նախագահ Պ. Ղազարյանի հետ իրականացվել է 2/11/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 5, էջ 5:

քում կազմակերպվեց Երիտասարդական թևի հավաք: Կազմակերպության բոլոր միջոցառումներին իրենց մասնակցությամբ և ակտիվությամբ աչքի են ընկել բազմաթիվ ուսանողներ, երիտասարդ ասպիրանտներ և գիտաշխատողներ»¹³: Մեկ այլ օրինակ. «Արցախ հայրենակցական միության երիտասարդական թևի անդամ Մհեր Աղալովյանը հայտնեց, որ իրենց կոչին (Լեռնային Ղարաբաղում ամառային հանգիստն անցկացնելու մասին – Ա.Մ.) արձագանքել են ավելի շատ մարդիկ...»¹⁴:

Փաստորեն, սերնդափոխության պատկերը հայրենակցական միությունների երկու հատվածներում միանգամայն տարբեր է. «արևելահայ» հատվածում գործընթացը շատ դինամիկ է, իսկ «արևմտահայ» հատվածի համար ամենացավոտ կողմն է: Արևմտահայ հենքով հայրենակցական միությունների ղեկավարները խնդիրը տեսնում են նյութական միջոցների բացակայության մեջ, ինչը, անշուշտ, էական պատճառներից մեկն է: Իսկապես, արևելահայ հենքով հայրենակցությունների ակտիվությունը, երիտասարդական թևերի ներգրավվածությունը պայմանավորող հանգամանքներից ամենաաչքի ընկնողը, թերևս, հենց նյութական հնարավորությունների առկայությունն է: Ակնհայտ է, որ այս վերջին միությունները սերտ հարաբերությունների մեջ են իշխանությունների հետ, անհրաժեշտության դեպքերում անթաքույց օգտագործվում են իշխանության որոշ քաղաքական ծրագրերի իրականացման գործում (օրինակ՝ ընտրությունների ժամանակ), բայց միևնույն ժամանակ ստանում են աջակցություն իրենց խնդիրների լուծման և ծրագրերի իրագործման համար: Ըստ էության, իշխանության հետ կապը ապահովում է տվյալ հայրենակցություններում երիտասարդական ուժի գործունեությունը: Սակայն երիտասարդների ներգրավմանը միայն ֆինանսական գործոնը չէ, որ նպաստում է. նրանց համախմբում է նաև տվյալ վայրից սերելու և իրենց բնակավայրին օգտակար լինելու գաղափարը: Ստացվում է, որ թեև արևելահայ հենքով միությունները, լինելով «ոչ քաղաքական» միավորումներ, այնուամենայնիվ, հայրենակցության անվան տակ մասնակցում են քաղաքական կյանքին, բայց և այնպես իրականացնում են տարբեր մշակութային, հայրենակցական ծրագրեր, որտեղ ակտիվ մասնակցում են երիտասարդները, որպես միությունների հետագա գործունեությունն ապահովող երաշխավորներ:

13 «Նիզ-Ապարան» հայրենակցական միությունը գումարում է իր 6-րդ համագումարը, <http://www.pastinfo.am/hy/node/54939#sthash.wUUS8cYR.dpuf> 22/07/2015:

14 Արցախում հանգստանալը գրավիչ է դառնում արտերկրում ապրող հայերի համար <http://armenpress.am/arm/news/809827/arcakhum-hangstanaly-gravich-e-dar-num-arterkrum-aprox.html>, 22/07/2015:

Արևմտահայ հենքով հայրենակցական միություններում այդ «երաշխավորների» պասիվությունը պայմանավորված է, ինչպես որոշ ՀՄ-ների կողմից իսկ գծված ներքին սահմանափակումներով, այնպես էլ նյութական և հոգևոր դաշտերում առկա խնդիրներով: Բանն այն է, որ որոշ հայրենակցություններում դեռևս պահպանվել են անցյալից եկող դրույթներ, որոնք, որոշակի դժվարություններ են ստեղծում անդամակցության տեսանկյունից: Խոսքը արմատներով Օսմանյան կայսրության և/կամ Պատմական/Արևմտյան Հայաստանի այս կամ այն տեղավայրից սերելու նախապայմանի մասին է: Այսինքն, եթե որևիցե մեկը՝ լինի երիտասարդ կամ պարզապես գաղափարակից, ցանկանա դառնալ միության անդամ՝ նա անպայման պետք է ստանա անդամներից մեկի երաշխավորությունը իր արմատների իսկության հարցում, այլապես նրան չեն ընդունի: «Երբ երիտասարդը գալիս է գրանցվելու, պարտադիր մեկը պետք է հաստատի քովանեցի արմատների իսկությունը», — նշում է Վասպուրական հայրենակցության փոխնախագահ Հ.Մարությանը¹⁵: «Մենք գիտեինք, թե արդյոք ինչքանով է այդ մարդը զեյթունցի, դրա համար վկայակոչելու կարիք չկար: Այդպես մի ոչ զեյթունցի ուզում էր գրանցվել, բայց մեր նախագահը չընդունեց, որովհետև գիտեր նրա արմատները»¹⁶, — նշում է Զեյթուն հայրենակցական միության նախագահ Ե.Մինասյանը: Ըստ էության, միությունն ինքն իր ձեռքով սահման է գծում՝ «մենք» և «նրանք» բաժանարարներով: Բնականաբար, երբ չկա ընդհանուր «մենքի» գաղափարը, համեմատություններից զերծ մթնոլորտը, արդեն երիտասարդին իսկ նման միությանն անդամակցելը կամ անդամակցելու փորձ անելը հաճելի չի լինի: Նա իրեն պարզապես կզգա օտար: Նկատենք, որ իրականում հայրենակցությունների մեծ մասը կատարել է որոշակի վերաբժնորումներ և բաց է ցանկացած նոր մտքի ու անդամակցել ցանկացողի դիմաց՝ անկախ ծագումից: Գրեթե բոլոր միություններում արմատներով տվյալ վայրից սերելու փաստը թերևս ցանկալի, բայց ոչ պարտադիր պայման է անդամակցության համար: «Գիտեք, դա առաջին նախապայմանը չի: Առաջին նախապայմանը հայրենիքի նկատմամբ սեր ունենալն է և նրան ինչ-որ մի ձևով օգտակար լինելու ցանկությունն է, ձգտումը... Այստեղ որոշակի նախապայմաններ չկան... այդ ամենը մի քիչ նախկինից եկող ձևա-

15 Հարցազրույցը «Վասպուրական» հայրենակցական միության փոխնախագահ Հ.Մարությանի հետ իրականացվել է 6/24/14թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 1, էջ 3:

16 Հարցազրույցը «Զեյթուն» հայրենակցական միության նախագահ Ե. Մինասյանի հետ իրականացվել է 1/21/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 4, էջ 1:

բանական խնդիրներ են, եթե ես ունեմ այդ վկայականը, դա ինձ ոչ մի երևելի փոփոխություն չի ստեղծում»¹⁷, — նշում է «Կարին» հայրենակցական միության փոխնախագահ Տիգրան Բաբայանը:

Այսօրվա երիտասարդության շրջանում հայրենակցական ոգու և նվիրվածության պակասը, ինչն առավելապես է մտահոգում հայրենակցականներին, իրականում միջավայրի փոփոխության խնդիր է: Այսօր ճակատագրի բերումով այդ սերնդի ժառանգների սոցիալիզացիան ընթացել է Հայաստանում, նրանք երրորդ սերունդ են, որոնց մեջ արդեն փոխվել են արժեքները, չկա սահմանայնության զգացում: Նրանց ընկերները, հարևանները միայն մուսալեոցի, վանեցի, կարինցի չեն: Դեռ ավելին՝ նրանց հայրերի և մայրերի շրջապատն էլ է շատ բազմազան, և նախկինից եկող արժեքային համակարգը անգամ ծնողների մեջ ոչ ամբողջովին է պահպանվել, այն դեպքում, երբ արժեքների փոխանցման միակ օղակը ընտանիքն է, այսինքն՝ հենց իրենք՝ ծնողները: Բացի այդ, արևելահայ հենքով հայրենակցական միությունների հաջողությունը կապված սերնդափոխության հետ բացատրվում է նաև իրենց բնակավայրերի շոշափելիության միջոցով, որը, ցավոք, նշանակալիորեն բացակայում է արևմտահայ հենքով հայրենակցականների պարագայում: Վերջիններիս մեջ իրենց նախնիների ծննդավայրի գաղափարը պապենական պատմությունների, պատմական ակնարկների, ներկայումս կազմակերպվող միջոցառումների մեջ է:

Արդի շրջանում հայրենակցականների գործելաոճը որոշակի փոփոխության կարիք ունի, որը կարող է նպաստել երիտասարդների անդամակցության ակտիվացմանը: Օրինակ, եթե նախկինում Մուսա լեռան հերոսամարտի օրը նշվում էր միայն մուսալեոցիների նեղ շրջանակում, ապա այսօր այն վեր է ածվել մի համահայկական տոնի և դրանից տոնն իր գործառույթը բնավ չի կորցրել, դեռ ավելին՝ պատմական հիշողության փոխանցողների զանգվածը մեծացել է, որը ինքնին շարունակականության ապահովման երաշխիք է: «Ես տաս տարեկան երեխա էի այդ ժամանակ, մեր տանը, որ գալիս էին ժողովներ անելու՝ հարյուրից ավելի մարդ էր գալիս, իսկ տոնակատարությունը իրական տոն էր, որովհետև, եթե ընտանիքներ կային, որ այդ մի տարվա ընթացքում իրար չէին հանդիպել, այդ օրը հանդիպում էին... Այն ժամանակ միայն մուսալեոցիներն էին հավաքվում, բայց հրավիրում էին մտավորականների... բայց մեր պարագան Հա-

17 Հարցազրույցը «Կարին» հայրենակցական միության նախագահ Տ.Բաբայանի հետ իրականացվել է 2/16/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տետր 7, էջ 2:

յաստանում, բացի այն, որ մենք մուսալեռցիականություն ենք քարոզում, նաև ինքը դարձել է հայկական իրականության մի հատ փոքր էլեմենտ»¹⁸, — նշում է Մուսալեռ ՀՄ նախագահ Պերճ Ղազարյանը: Եթե նույնիսկ մի քանի երիտասարդների մեջ էլ պահպանված լինի պատմական հիշողությունը (իսկ փաստերը ցույց են տալիս, որ յուրաքանչյուր ՀՄ-ում առնվազն տասը ակտիվ երիտասարդ կա), ուրեմն կարելի է ասել, որ հայրենակցությունը կատարել է և կատարում է իր առաքելությունը: Պարզապես պետք է ընդարձակել սահմանները, ներգրավել նոր ուժեր և պարզապես ճանաչելի դառնալ երիտասարդների շրջանում՝ ծագումից չկառչելով:

Հետազոտության արդյունքները ցույց են տալիս, որ երիտասարդությունն այդքան էլ տեղեկացված չէ հայրենակցական միությունների մասին: Ոմանք լսել են հեռուստատեսությամբ և այլ տեղեկատվական միջոցներից որոշակի միությունների անվանումներ, բայց գործունեության բնույթին ընդհանրապես ծանոթ չեն: Այսինքն, ակնհայտորեն կա տեղեկատվության պակաս, որի պատճառներից մեկը հենց երիտասարդ ուժի բացակայությունն է հայրենակցություններում: Ինչևէ, ակտիվացման առաջին քայլը հենց այստեղ պետք է փնտրել: Անհրաժեշտ է նախևառաջ ստեղծել ՀՄ-ների մասին ընդհանուր պատկերացում հասարակության մեջ: Բերենք մեկ օրինակ. մի քանի տարի առաջ «Կարին» ազգագրական խմբի անունը հազիվ թե տաս երիտասարդներից մեկը կամ երկուսը իմանային, բայց այսօր խմբի անդամներից յուրաքանչյուրն արդեն տասնյակից ավելի աշակերտներ ունի, և ինչի՞ շնորհիվ. պարզապես Կասկադում, «Նարեկացի» կենտրոնում և այլ, հասարակության համար մատչելի վայրերում իրենց տարազներով պարելու և ժողովրդին անվճար մեր ազգագրական պարերը սովորեցնելու շնորհիվ: Այս օրինակն աչքի տակ ունենալով՝ նույն հաջողությամբ կարելի է նման վայրերում գեղեցիկ պաստառների (որտեղ մարդիկ կկարողանան կարդալ հայրենակցական միությունների անվանումները, հպանցիկ պատմությունը) ներքո կազմակերպել հետաքրքիր դասախոսություններ, տարազների, ձեռագործի ցուցադրություններ, ամբողջ արևմտահայկական հենքով հայրենակցությունների շրջանում իրենց տարածքի հայտնի ուտեստների հյուրասիրություն, և ամենակարևորը, որ այդ ամբողջ գործունեությունը կրի սիստեմատիկ բնույթ, մինչև հասարակության մեջ բեկում մտնի: Բացի այդ կարելի է բուհերում հայտարարություններ փակցնել, որ ցանկացողները կամավորու-

18 Հարցազրույցը «Մուսալեռ» հայրենակցական միության նախագահ Պ. Ղազարյանի հետ իրականացվել է 2/11/15թ. Երևանում: Տե՛ս Մարկոսյան Ա., խորացված հարցազրույցներ, տեսր 5, էջ 2:

թյան սկզբունքով գնան հայրենակցություններ և միությանն օգտակար լինելով հանդերձ՝ ստանան պրակտիկ աշխատանքային փորձ: Հատկապես երիտասարդության շրջանում տեղեկատվության ստացման և տարածման կարևորագույն միջոցներից մեկը, եթե ոչ ամենակարևորը՝ համացանցն է: Այսօր ՀՄ-ները դեռևս չեն կարողանում գտնել իրենց տեղն այդ դաշտում: Կայքերի ստեղծման հետ կապված նորից առաջանում է գումարային խնդիրը և գործը կանգ է առնում: Այս խնդրի լուծման հարցում կարող են օգտակար լինեն «Թումո» կենտրոնի սաները, որոնք յուրաքանչյուր հայրենակցության անունով համացանցային էջ կարող են բացել, հնարավոր է առանց վարձատրության կամ մի սիմվոլիկ գումարի դիմաց (պարզապես անհրաժեշտ է դիմել և տեսնել): Այդ կերպ նրանք նաև նոր փորձ ձեռք կբերեն, կվարժվեն, բայց միևնույն ժամանակ հայրենակցությունները գոնե միսիմալ ձևով կապահովվեն կայքերով: Որոշ հայրենակցություններ այսօր բավականին ակտիվ են ֆեյսբուքում: Զանազան հայրենակցական խնջույքների, հավաքների նկարներից զատ նրանք նույնիսկ իրենց հաշվետվություններն են այնտեղ տեղադրում: Լավ կլիներ ստեղծել առանձին մի էջ, օրինակ հենց ֆեյսբուքում, որը կներառեր բոլոր արևմտահայ հենքով հայրենակցություններին և հաճախակի տեղեկություն կհաղորդեր, ինչպես յուրաքանչյուր հայրենակցության մասին առանձին, այնպես էլ ընդհանուր հայրենակցությունների միասնության մասին՝ հանձին «Բնօրրան» տարեգրքի: Այսօր գործում են բազմաթիվ երիտասարդական ՀԿ-ներ: Կարելի է դիմել նաև նրանց՝ աջակցության և խորհուրդի համար: Այս բազմակողմանի շարժընթացը, տեսանելի առաջընթաց ապահովելով, անպայման պետք է որ նոր հարթակի վրա բարձացնի արևմտահայ հենքով հայրենակցությունների դաշտը՝ ավելի գրավիչ, դինամիկ և հասանելի դարձնելով նրանց հասարակության և, հատկապես, երիտասարդության շրջանում: Նյութական միջոցների բարելավման տեսանկյունից, ինչպես նկատում ենք, այնուամենայնիվ, այն հայրենակցությունները, որոնք տեղական իշխանությունների հովանավորության դաշտում են՝ ավելի ճանաչված են հասարակության շրջանում, կարողանում են իրականացնել իրենց ծրագրերն ու նպատակները: Այս պարագայում երևի թե մնում է գտնել այն սահմանը, որը թույլ կտա ստանալ այդ աջակցությունը, բայց միևնույն ժամանակ հնարավորինս մնալ անկախ իրենց քաղաքական-հասարակական կողմորոշումներում և գործունեության մեջ:

ЗАДАЧИ СМЕНЫ ПОКОЛЕНИЙ В ЗЕМЛЯЧЕСКИХ СОЮЗАХ

Анна Маркосян

Резюме

Задача смены поколений в «западноармянско-основанных» и «восточноармянско-основанных» земляческих союзах на территории РА находится на различных этапах развития. В «западноармянско-основанных» землячествах молодежь сравнительно более пассивна, чем в «восточноармянско-основанных». Причиной этому служит как отсутствие материальных средств, особенности восприятия родины, так и изменения, происходящие в окружающей среде молодого поколения. В свою очередь, при привлечении молодежи в земляческие союзы возникают определенные трудности в связи с внутренними ограничениями в некоторых землячествах.

Ключевые слова: земляческий союз, «западноармянско-основанные», «восточноармянско-основанные», смена поколений, молодежь.

GENERATION CHANGE ISSUES IN COMPATRIOTIC UNIONS

Anna Markosyan

Summary

The challenge of generational change in the “Western Armenian based” and “Eastern Armenian based” compatriotic unions on the territory of the Republic of Armenia (RA) is at different stages of development. In the “Western Armenian based” unions the young people are relatively more passive than in the “Eastern Armenian based” ones. The reason is the lack of material resources, peculiarities in perception of homeland, as well as changes in the environment surrounding young people. In turn, when attracting young people, there are also certain difficulties in some compatriotic unions as a result of internal limitations.

Keywords: compatriotic union, “Western Armenian based,” “Eastern Armenian based,” generational change, young people, youth.